

PHÁT HUY Ý THỨC TỰ HỌC CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN THỊ THANH SÂM* - VÕ THỊ XUÂN THUẬN**

Ngày nhận bài: 5/10/2021

Nhận kết quả phản biện: 22/10/2021

Duyệt đăng: 9/1/2022

Tóm tắt: Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng: “Một dân tộc dốt là một dân tộc yếu” do đó Người đặc biệt quan tâm đến giáo dục - đào tạo. Trong đó, Người coi tự học là phương thức quan trọng nhất để người học lĩnh hội tri thức. Người đã nêu ra những vấn đề có tính lý luận tương đối hoàn chỉnh về tự học. Trên cơ sở tư tưởng Hồ Chí Minh về tự học và hoạt động tự học của sinh viên một số trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam, bài viết đề xuất một số giải pháp phát huy ý thức tự học của sinh viên các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Các trường đại học, cao đẳng; sinh viên; ý thức tự học.

Đặt vấn đề

Bối cảnh Việt Nam đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đặc biệt là những yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã đặt ra những yêu cầu cao đối với nguồn nhân lực trong tương lai. Để đáp ứng yêu cầu của xã hội đòi hỏi, sinh viên các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam hiện nay - nguồn nhân lực cao trong tương lai phải không ngừng tích cực, chủ động tự học. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu lên những quan điểm về tự học đồng thời là tấm gương tự học mẫu mực cho mọi thế hệ noi theo. Vì vậy, phát huy ý thức tự học cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng theo tư tưởng Hồ Chí Minh về tự học có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về tự học

Một là, về quan niệm tự học

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi trọng, đề cao việc tự học của mỗi cá nhân và là một tấm gương sáng về tự học. Người luôn tự nhắc nhở: “Còn sống thì còn phải học”[3, tr.113], phải “Lấy tự học làm cốt. Do thảo luận và chỉ đạo giúp vào”[3, tr.312]. Người còn nhấn mạnh: “Phải biết tự động học tập”[3, tr.360]. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, “tự động học tập” tức là tự học một cách hoàn toàn tự giác, tự chủ,

không đợi ai nhắc nhở, không chờ ai giao nhiệm vụ mà tự mình chủ động vạch kế hoạch học tập cho mình, rồi tự mình triển khai, thực hiện kế hoạch đó một cách tự giác, tự mình làm chủ thời gian để học và tự mình kiểm tra đánh giá việc học của mình.

Hai là, về mục đích, nhiệm vụ học tập

Trong việc học tập, tự học, Người nhấn mạnh: Điều quan trọng hàng đầu là phải xác định rõ mục đích, nhiệm vụ học tập và động cơ học tập đúng đắn. Theo Người, mục đích của tự học là “Học để sửa chữa tư tưởng – Học để tu dưỡng đạo đức cách mạng – Học để tin tưởng – Học để hành”[3, tr.360-361]; để “Để xây dựng chủ nghĩa xã hội”[3, tr.270]; “làm cho dân tộc chúng ta trở nên một dân tộc dũng cảm, yêu nước, yêu lao động, một dân tộc xứng đáng với nước Việt Nam độc lập”[3, tr.7]. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, tự học là biện pháp tốt nhất để nâng cao trình độ hiểu biết, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của nhiệm vụ cách mạng. Bởi: “Xã hội càng đi tới, công việc càng nhiều, máy móc càng tinh xảo. Mình mà không chịu học thì lạc hậu, mà lạc hậu là bị đào thải, tự mình đào thải mình”[3, tr.333].

Ba là, về nội dung học tập

Để có thể phát triển một cách toàn diện, có được một vốn tri thức phong phú, Hồ Chí Minh yêu cầu phải tự học tất cả các lĩnh vực, từ kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ đến tư tưởng lý

* Trường Đại học Hàng hải Việt Nam.

** Trường chính trị tỉnh Bình Thuận.

luận, đạo đức cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Cần phải học văn hóa, chính trị, kỹ thuật. Cần phải học lý luận Mác - Lênin kết hợp với đấu tranh và công tác hàng ngày. Cần phải học kinh nghiệm tốt...”[3, tr.90]; “Học làm tính, học chính trị, học lịch sử, học khoa học thường thức”[3, tr.469], “học tập cái tinh thần xử trí mọi việc, đối với mọi người và đối với bản thân mình; là học tập những chân lý phổ biến của chủ nghĩa Mác - Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tế của nước ta”[3, tr.611].

Trong học tập, Chủ tịch Hồ Chí Minh hết sức chú trọng đến việc học tập những kinh nghiệm tốt, bởi: “Đó là những kinh nghiệm do những người đi học mang đến, kinh nghiệm thành công cũng như kinh nghiệm thất bại. Những kinh nghiệm đó đem trao đổi, gom góp lại tức là những bài học quý, không phải cứ chờ đồng chí cấp trên đến nói chuyện thì mới là bài, là học”[3, tr.360].

Bốn là, về cách thức tự học

Để tự học có hiệu quả, theo Người mỗi người cần phải xác định cho mình: “Học cái gì?”[3, tr.264]; “học để làm gì, học như thế nào?”[3, tr.492]; “Học để phục vụ ai?”[3, tr.400]. Theo đó, tự học là phải “Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân, không học nhân dân là một thiếu sót rất lớn”[3, tr.360]. Người yêu cầu: “Phải nêu cao tác phong độc lập suy nghĩ và tự do tư tưởng. Đọc tài liệu thì phải đào sâu hiểu kỹ, không tin một cách mù quáng từng câu một trong sách, có vấn đề chưa thông suốt thì mạnh dạn đề ra và thảo luận cho vỡ lẽ. Đối với bất cứ vấn đề gì đều phải đặt câu hỏi “vì sao?”, phải suy nghĩ kỹ càng xem nó có hợp với thực tế không, có thật là đúng lý không, tuyệt đối không nên nhắm mắt tuân theo sách vở một cách xuôi chiều. Phải suy nghĩ chín chắn”[3, tr.98-99]. Người nhắc nhở: “Phải tự nguyện, tự giác, xem công tác học tập cũng là một nhiệm vụ... do đó mà tích cực, tự động hoàn thành kế hoạch học tập, nêu cao tinh thần chịu khó, cố gắng, không lùi bước trước bất kỳ khó khăn nào trong việc học

tập”[3, tr.98]. Người lưu ý, trong học tập phải triệt để tận dụng mọi hoàn cảnh, mọi phương tiện, mọi hình thức để tự học, “không phải có thầy thì học, thầy không đến thì đùa”[3, tr.360].

2. Hoạt động tự học của sinh viên một số trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam hiện nay

Hoạt động học tập của sinh viên các trường đại học, cao đẳng so với hoạt động học tập của học sinh có sự khác biệt về chất. Hoạt động học tập của sinh viên mang tính chất nghiên cứu khoa học do đó đòi hỏi người học phải tích cực, chủ động rất nhiều trong quá trình học tập dưới vai trò dẫn dắt của người dạy. Tự học là nhân tố trực tiếp trong việc nâng cao chất lượng đào tạo ở các trường đại học, cao đẳng. Trong phạm vi có hạn, bài viết khái quát về hoạt động tự học của sinh viên một số trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam thời gian qua: Trường Đại học Ngoại thương cơ sở Hà Nội, Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình và Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên thông qua những nội dung sau: Nhận thức về vấn đề tự học; sử dụng thời gian tự học; địa điểm và hình thức tự học; phương pháp và các kỹ năng tự học; hiệu quả của việc tự học...

Thứ nhất, về nhận thức của sinh viên đối với vấn đề tự học

Kết quả khảo sát từ một số đề tài nghiên cứu về tự học của sinh viên các trường đại học, cao đẳng trong thời gian qua đã cho thấy: Hầu hết sinh viên được khảo sát đã có nhận thức đúng đắn về vấn đề này. Cụ thể: Có đến 63,7% sinh viên Trường Đại học Ngoại thương đánh giá việc tự học là rất cần thiết và 26,9% là cần thiết[2]. Kết quả khảo sát thực trạng hoạt động tự học của 332 sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình, cho thấy: Có 66,6% sinh viên cho rằng việc tự học giúp cho mọi người có thể chủ động học tập suốt đời, học tập để khẳng định năng lực, phẩm chất; có 81,9% cho rằng việc tự học giúp sinh viên nâng cao năng lực tư duy; có 50,6% sinh viên cho rằng việc tự học là cơ sở cho tự giáo dục và có 69% sinh viên cho rằng việc tự học là tạo sự tự giác, ý chí tích cực, chủ động sáng tạo sẽ khơi

dậy năng lực tiềm tàng, tạo ra động lực to lớn trong chính bản thân người học[1].

Thứ hai, về thời gian dành cho tự học

Mặc dù hầu hết sinh viên đã có nhận thức đúng đắn đối với vấn đề tự học đối với hoạt động học của mình tuy nhiên thời gian dành cho việc tự học của họ lại chưa nhiều: Số sinh viên dành từ 1-3 giờ cho việc tự học mỗi ngày chiếm tỉ lệ cao nhất (49,1%), từ 3-5 giờ chiếm 27,7%, dành trên 5 giờ chiếm 7,9%. Tuy nhiên, có sự khác biệt khá lớn về lượng thời gian dành cho tự học của sinh viên Trường Đại học Ngoại thương trong thời gian ôn thi và ngoài thời gian ôn thi[2].

Kết quả khảo sát tại Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên cho thấy, có 71,4% sinh viên đã sử dụng 2-3 giờ tự học; 20% sinh viên đã sử dụng 3-4 giờ tự học; chỉ có 4,8% sinh viên đã sử dụng 4-5 giờ tự học trên 1 ngày. Trong đó, 44,8% số sinh viên tự học để chuẩn bị bài trên lớp theo hướng dẫn; 30,5% sinh viên làm bài do giảng viên yêu cầu; 13,3% đọc lại bài trên lớp hoặc truy cập Internet. Phần đông sinh viên đánh giá thời gian để tự học của mình là vừa phải (57,1%), tuy nhiên vẫn có tới 30,5% sinh viên cho rằng thời gian tự học ít, 6,7% sinh viên cho thời gian tự học là nhiều, 1% cho là thiếu thời gian và 78,1% sinh viên xác định cần nhiều thời gian tự học để tích lũy thêm kiến thức[4].

Thời gian sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình dành thời gian cho tự học rất ít (83,4% học 3 - 4 giờ/ngày, 33,4% học dưới 1 giờ/ngày; chỉ có 5,1% học nhiều hơn 6 giờ/ngày)[1].

Thứ ba, về xây dựng kế hoạch tự học

Số liệu khảo sát cho thấy, phần lớn sinh viên Trường Đại học Ngoại thương đã lập kế hoạch học tập (79,5%), trong đó có 26,2% thực hiện nghiêm túc việc học tập theo kế hoạch đã vạch ra. Tuy nhiên, số sinh viên không có kế hoạch tự học vẫn còn cao, chiếm tỉ lệ 20,5%; đặc biệt, có tới 53,3% có lập kế hoạch tự học, nhưng đó chỉ là kế hoạch trên giấy, không thực hiện theo kế hoạch đặt ra[2].

Thứ tư, về địa điểm, không gian và hình thức tự học

Có đến 65,7% sinh viên của Trường Đại học Ngoại thương học tại nhà, chỉ có 27,6% học trên thư viện và các phòng học trống tại trường do không có chỗ; 64,9% sinh viên tự học một mình, 31,1% học theo nhóm, điều này chứng tỏ quá trình tự học của đa phần sinh viên diễn ra khá độc lập, ít có sự kết hợp theo nhóm[2]. Đa số sinh viên Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên thường xuyên tự học trên lớp, ở nhà hoặc kí túc xá; ít khi tự học trên thư viện[4]. Trong khi đó, sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình thường tự học ở nhà (xếp thứ bậc 1), sau đó đến kí túc xá, nhà trọ, nhà bạn học cùng; một số sinh viên lên thư viện[1].

Thứ năm, về phương pháp và kĩ năng tự học

Nhiều sinh viên Trường Đại học Ngoại thương sử dụng những phương pháp tự học tích cực, chủ động như học theo cách ghi chép của mình (63,2%); sử dụng Internet tìm kiếm thông tin, kiến thức khi tự học (69,4%); biên soạn và học theo đề cương kiến thức môn học (67,15%). Tuy nhiên, bên cạnh đó còn có 47,9% sinh viên thường xuyên sử dụng cách học thuộc lòng nội dung bài dạy; có đến 32,6% sinh viên tự học một cách thụ động và đối phó khi chỉ học và làm các bài tập được giảng viên giao[2].

Thứ sáu, về nội dung và thái độ tự học

Về các nội dung học tập nghề nghiệp: 63,8% sinh viên Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên học theo các nội dung có sẵn trong chương trình đào tạo, sinh viên ít học thêm hoặc nâng cao ngoài chương trình[4].

Qua việc tự đánh giá thái độ của bản thân trong quá trình học tập của sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình, có thể thấy tỉ lệ sinh viên yêu thích, say mê tự học rất thấp (35,2%); sinh viên tự học khi có người đôn đốc chiếm tỉ lệ cao nhất (82,2%). Bên cạnh đó, số sinh viên kiểm soát, sắp xếp thời gian biểu cá nhân để giành cho học tập cũng gặp khó khăn, sinh viên dễ bị lôi cuốn bởi các yếu tố khác khi học (71,7%)[1].

Thứ bảy, về nguyên tắc, phương pháp tự học

32,4% sinh viên Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên chỉ đọc qua và ghi chép ý; 34,3% đọc kĩ, suy luận, ghi chép; 26,7% đọc kĩ khi soạn bài, làm bài tập và có 54,3% sinh viên sử dụng Internet cho học tập khi cần thiết. Đa số sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình chọn cách học kết hợp vở ghi, sách giáo khoa chiếm tỉ lệ cao nhất (74,1%). Tỉ lệ sinh viên lựa chọn lập sơ đồ hóa kiến thức để học rất thấp (5,1%); số sinh viên thường học liên hệ vận dụng kiến thức chỉ chiếm 6,3% [1].

Qua kết quả khảo sát hoạt động tự học của sinh viên một số trường đại học, cao đẳng trên cho thấy, hầu hết sinh viên dành thời gian cho việc học tập quá ít, ý thức tự học của sinh viên hiện nay còn chưa cao, chưa tự giác. Để khắc phục tình trạng trên đòi hỏi cần có những biện pháp phát huy hơn nữa ý thức tự học của sinh viên các trường đại học, cao đẳng trong thời gian tới.

3. Một số giải pháp phát huy ý thức tự học cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức cho sinh viên các nội dung về tự học

Nhận thức của sinh viên là điều kiện tiên quyết có ý nghĩa quyết định đến quá trình và kết quả học tập, khắc phục tình trạng lười học, học đối phó. Theo đó, từ sự nhận thức đúng đắn về vai trò, ý nghĩa của việc học tập thì bản thân người học mới tự giác, tích cực và chủ động đối với hoạt động học tập của mình từ xây dựng kế hoạch học tập đến triển khai nghiên cứu tài liệu, ôn tập, tự tổng kết kinh nghiệm... Ngay khi sinh viên bước vào giảng đường, nhà trường, các tổ chức và giảng viên cần có những hoạt động như: Các câu lạc bộ học tập, các buổi tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm học tập... để giúp sinh viên nhận thức đúng đắn về việc tự học. Đồng thời, trong quá trình giảng dạy các môn học, giảng viên cần

giúp sinh viên nhận thức được những nội dung về tự học, yêu cầu cần đạt được.

Hai là, giảng viên cần giúp sinh viên xác định được mục đích, nhiệm vụ cũng như nội dung học tập trong suốt quá trình giảng dạy

Giảng viên có ảnh hưởng rất lớn tới cách học của sinh viên. Vì thế, trong quá trình giảng dạy, giảng viên đặt ra yêu cầu và nhiệm vụ tự học, tự nghiên cứu thì sinh viên cũng dành nhiều thời gian, trí tuệ cho việc tự học hơn. Trên cơ sở mục đích, nhiệm vụ cũng như nội dung học tập, giảng viên cần giúp cho sinh viên có khả năng tự nghiên cứu kiến thức trọng tâm, nội dung cơ bản của môn học để đạt được mục tiêu của môn học và từng bài học. Thông qua các nội dung học nhóm, thảo luận, chuẩn bị bài và trao đổi giữa những người học, giảng viên giúp sinh viên nâng cao năng lực tự khai thác nội dung bài học cũng như định hướng tư duy cho từng vấn đề trong suốt quá trình học tập.

Ba là, giảng viên rèn luyện cho sinh viên kỹ năng lập kế hoạch tự học của bản thân

Giảng viên giảng dạy các môn học cũng như cố vấn học tập cần giúp sinh viên lập kế hoạch tự học ngay từ đầu năm học căn cứ vào chương trình đào tạo của các nhà trường, tùy theo điều kiện mà có sự thay đổi, điều chỉnh cho phù hợp. Kế hoạch tự học của sinh viên cần thể hiện được những nội dung cơ bản: Thời gian, địa điểm, nội dung học cũng như phương pháp, cách thức thực hiện...

Để tạo điều kiện cho sinh viên lập kế hoạch học tập hiệu quả, giảng viên cần xây dựng đề cương chi tiết các học phần một cách rõ ràng cụ thể. Trong đó cần thể hiện được yêu cầu về các mục tiêu sinh viên cần đạt được ở mỗi nội dung học tập, nêu rõ các nhiệm vụ học tập cần thực hiện, giới thiệu thêm các tài liệu tham khảo có thể tìm đọc thêm. Trên cơ sở đó, giảng viên yêu cầu sinh viên lập kế hoạch học tập cá nhân cho mỗi học phần dựa trên đề cương chi tiết học phần. Trong quá trình triển khai thực hiện cần nghiêm

túc tự kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện để có sự điều chỉnh, rút kinh nghiệm.

Bốn là, giảng viên cần thường xuyên đổi mới phương pháp và hình thức giảng dạy, khuyến khích sinh viên tự học, đa dạng hoá các hình thức kiểm tra, đánh giá trong dạy học

Để quá trình học tập không chỉ là quá trình tiếp thu và lĩnh hội tri thức mà đưa quá trình học tập thành quá trình chủ động chiếm lĩnh tri thức của người học, bản thân mỗi giảng viên cần thực hiện các phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động học tập phù hợp nhằm khơi dậy hứng thú trong học tập, tạo nhu cầu tự học, định hướng người học trong việc tự đặt mục tiêu, xây dựng kế hoạch, tìm kiếm - nghiên cứu tài liệu, phát hiện và xây dựng những tri thức cho bản thân...

Trong quá trình giảng dạy, giảng viên cần đa dạng hoá các hình thức kiểm tra, đánh giá nhằm tạo động lực, khích lệ sinh viên tự học. Trong quá trình giảng dạy, giảng viên đánh giá hoặc yêu cầu sinh viên tự đánh giá thông qua nhiều kênh khác nhau: Tự đánh giá của bản thân sinh viên, đánh giá theo nhóm sinh viên tự đánh giá nhau... nhằm thúc đẩy quá trình tự học của sinh viên được diễn ra thường xuyên và liên tục

Năm là, phát triển các câu lạc bộ học tập, thường xuyên tổ chức các buổi tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm tự học

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh đến việc học tập kinh nghiệm, thông qua hoạt động của các câu lạc bộ học tập, các buổi tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm tự học sẽ giúp cho sinh viên học hỏi được kiến thức, kinh nghiệm học tập nói chung, tự học nói riêng giữa giảng viên với sinh viên, giữa sinh viên với sinh viên với nhau; kích thích tính chủ động, sáng tạo, tính tích cực học tập của mỗi sinh viên. Đây là hình thức

giúp cho việc học hỏi của sinh viên trở nên tự nhiên, không bị áp lực. Vì thế, trong thời gian tới các trường đại học, cao đẳng cần tiếp tục phát triển các câu lạc bộ học tập trong nhà trường cũng như tăng cường tổ chức các buổi tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm tự học cho sinh viên.

Sáu là, phát huy tinh thần tích cực, chủ động của sinh viên trong tự học

Hoạt động học tập của sinh viên mang tính chất nghiên cứu khoa học nên đòi hỏi người học phải đào sâu suy nghĩ. Do đó, giảng viên cần khơi dậy tinh thần tích cực, chủ động của sinh viên trong quá trình học tập: Đặt ra nhiệm vụ, khuyến khích và động viên tự tìm hiểu, đào sâu kiến thức bài học, thông qua hoạt động kiểm tra, đánh giá kết quả học tập... Trên cơ sở kế hoạch học tập đã lập, mỗi học viên cần không ngừng phát huy tinh thần tích cực, tự giác trong quá trình học tập của bản thân trong việc tự nghiên cứu tài liệu, trao đổi với bạn học, với đồng nghiệp...

Kết luận

Trong bối cảnh cuộc cách mạng khoa học - công nghệ đang phát triển nhanh chóng, tư tưởng và tinh thần tự học của Chủ tịch Hồ Chí Minh mãi mãi là tấm gương sáng cho mỗi chúng ta phấn đấu, rèn luyện, tự vươn lên trong học tập, tu dưỡng, rèn luyện bản thân. Kể từ khi các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam dần chuyển sang phương thức đào tạo theo tín chỉ, sinh viên các trường dần đã có sự thích ứng với phương thức đào tạo mới, ý thức và thái độ tự học ngày càng được nâng lên. Tuy nhiên, vẫn còn những hạn chế đòi hỏi trong thời gian tới sinh viên cần phát huy hơn nữa ý thức tự học để không ngừng hoàn thiện tri thức, nâng cao năng lực chuyên môn đáp ứng yêu cầu của xã hội.

Tài liệu tham khảo:

[1] Đinh Thị Hoa - Đàm Thu Vân - Đào Thị Thu Phương (2018), Thực trạng hoạt động tự học của sinh viên Trường Đại học Hoa Lư, Ninh Bình, *Tạp chí Giáo dục*, Số 443 (Kì 1 - 12/2018).

[2] Đoàn Văn Khái, *Nâng cao năng lực tự học của sinh viên Trường Đại học Ngoại thương*, <https://tapchi.ftu.edu.vn>

[3] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 15, 5, 6, 6, 13, 4, 12, 13, 5, 11, 6, 9, 7, 11, 6, 11, 11, 6. Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

[4] Lê Thị Cẩm Nhung - Vũ Văn Thắng (2018), Từ tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề tự học đến việc hướng dẫn sinh viên Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Nguyên năng lực học và tự học nghề hiện nay, *Tạp chí Giáo dục*, Số đặc biệt tháng 8/2018.